

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 marca 2014 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, I Wydział Cywilny w sprawie o sygnaturze akt I C 117/13 z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. przeciwko (...) Publicznemu Szpitalowi (...) w K. (...) Centrum (...) II w K. o zapłatę zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 30.275,51 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 października 2012 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 3.931 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach oraz wnioskach:

Pozwany w ramach prowadzonej przez siebie działalności zawarł szereg umów z następującymi podmiotami: (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz E. F. prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą M. Laboratorium (...) w W.. Z tytułu wykonanej dostawy lub usługi kontrahenci pozwanego wystawili na jego rzecz, jako nabywcy dziesięć faktur VAT na łączną kwotę 28.433,37 złotych.

Powód – (...) S.A. w Ł. zawarł z każdym z wymienionych powyżej kontrahentów pozwanego odrębną umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzycielności i udzielania poręczeń. Na mocy każdej z tych umów powód poręczył istniejące i niewymagalne oraz przyszłe zobowiązania pozwanego. W przypadku, gdyby pozwany nie uregulował zobowiązań względem swojego kontrahenta powód zobowiązał się dokonać zapłaty poręczonego zobowiązania. W umowach zawartych przez powoda przewidziano, iż w zakresie spłaconego zobowiązania powód staje się wierzycielem pozwanego z prawem naliczania dalszych odsetek za opóźnienie.

Ponieważ pozwany nie dokonał zapłaty należności wynikających z wystawionych przez jego kontrahentów dziesięciu faktur VAT na łączną kwotę 28.433,37 złotych, powód, zgodnie z zawartymi przez siebie umowami, jako poręczyciel zaspokoił dług pozwanego wstępując tym samym w miejsce zaspokojonych wierzycieli.

Pismem z dnia 23 sierpnia 2012 roku oraz pismem z dnia 31 sierpnia 2012 roku powód wezwał pozwanego do zapłaty między innymi kwoty 28.433,37 złotych należności głównej oraz kwoty 1.842,14 złotych tytułem odsetek liczonych od daty zapłaty do dnia 28 października 2012 roku.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy zważył, iż powództwo zasługuje na uwzględnienie w całości. W niniejsze sprawie powód domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego kwoty 30.275,51 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty. Na wskazaną kwotę 30.275,51 złotych składa się kwota 28.433,37 złotych należności głównej oraz kwota 1.842,14 złotych tytułem odsetek ustawowych liczonych od dnia zapłaty do dnia 28 października 2012 roku. Sąd I instancji podniósł, iż między stronami procesu nie było sporu odnośnie ustaleń faktycznych, jednakże pozwany podejmując obronę przed roszczeniem powoda podniósł szereg zarzutów naruszenia prawa materialnego. W ocenie Sądu a quo nietrafny okazał się zarzut pozwanego naruszenia art. 54 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej oraz art. 53 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej. Wskazane przepisy stanowią, iż ważność czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej zależy od zgody podmiotu tworzącego dany zakład. Sąd Rejonowy argumentował, iż umowa poręczenia nie jest objęta zakresem art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej oraz art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, wymienione przepisy odnoszą się jedynie do umowy przelewu wierzycielności. Sąd I instancji wskazał również, iż nie jest zasadna argumentacja pozwanego jakoby podpisane przez powoda umowy o współpracy zostały zawarte dla pozorów w celu obejścia prawa. Sąd Rejonowy wskazał, iż pozorność jest okolicznością faktyczną, pozwany zaś nie wykazał okoliczności dających podstawę do takiego ustalenia. Sąd Rejonowy argumentował także, iż w niniejszej sprawie zasądzeniu na rzecz powoda kwoty dochodzonej przez niego pozwem nie sprzeciwia się również art. 63 § 1 k.c., gdyż przepis ten stosuje się tylko do przypadków, w których potrzeba zgody osoby trzeciej ma swe źródło w ustawie. W podsumowaniu Sąd I instancji wskazał, iż skoro

powód jako poręczyciel spłacił dług pozwanego to tym samym wstąpił on w miejsce zaspokojonego wierzyciela. W konsekwencji roszczenie dochodzone przez powoda podlegało zasądzeniu.

W przedmiocie dochodzonych przez powoda ustawowych odsetek Sąd I instancji rozstrzygnął na podstawie art. 481 § 1 k.c. oraz art. 482 § 1 k.c. Natomiast o kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. statuującego zasadę odpowiedzialności stron za wynik procesu. /wyrok wraz z uzasadnieniem – k. 398-406/

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł pozwany, zaskarżając je w całości. Skarżący zarzucił naruszenie:

- art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej w brzemieniu nadanym przez art. 1 ust. 1 ustawy nowelizującej z 2010 roku, poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji przyjęcie, iż umowa poręczenia nie jest czynnością prawną, do której ma zastosowanie ten przepis;
- art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji przyjęcie, iż umowa poręczenia nie jest czynnością prawną, do której ma zastosowanie ten przepis;
- art. 83 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że umowa poręczenia nie jest umową pozorną zawartą dla ukrycia rzeczywistej umowy przelewu wierzytelności;
- art. 58 k.c. poprzez błędne jego zastosowanie polegające na dokonaniu oceny zapisów § 6 umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielenia poręczenia z dnia 22 lutego 2011 roku przez powoda z (...) Sp. z o.o. oraz § 4 ust. 6 umowy dostawy zawartej pomiędzy pozwanym a (...) Sp. z o.o.;
- art. 63 § 1 k.c. poprzez jego nie zastosowanie przy ocenie treści § 6 umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielenia poręczeń z dnia 22 lutego 2011 roku zawartej przez powoda z (...) Sp. z o.o. oraz § 4 ust. 6 umowy dostawy zawartej pomiędzy pozwanym a (...) Sp. z o.o.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa co do kwoty 14.984,42 złote oraz umorzenie postępowania co do kwoty 15.291,09 złotych. Nadto apelujący wniósł o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję. /apelacja – k. 410-414/

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych. /odpowiedź na apelację – k. 432-448/

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 12 listopada 2014 roku pełnomocnik pozwanego oświadczył, iż popiera wniesioną apelację. Natomiast pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego. /protokół rozprawy z dnia 12 listopada 2014 roku – k. 465/

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania. Z uwagi na powyższe Sąd Odwoławczy podziela i przyjmuje za własne dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne. Jednakże Sąd Rejonowy w sposób błędny zinterpretował mające zastosowanie w rozpoznawanej sprawie normy prawa materialnego, co musiało skutkować zmianą zaskarżonego wyroku.

Trafny jest zarzut skarżącego naruszenia art. 54 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej oraz art. 53 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej. Wskazane przepisy były wielokrotnie przedmiotem zainteresowania w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje za własną argumentację Sądu Najwyższego przedstawioną w uzasadnieniu wyroku z dnia 6 czerwca 2014 roku (sygn. akt I CSK 428/13). W przywołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy wskazał, iż istnieją podstawy do uznania za nieważną umowę poręczenia obejmującą należności kontrahentów wobec Szpitala (dłużnika głównego w rozumieniu art. 876 k.c.). Sąd Najwyższy argumentował, iż podstawowe znaczenie ma cel

i charakter regulacji prawnej zawartej w art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej i art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej. Przewidziano w niej nie tylko zakaz dokonywania czynności prawnych prowadzących do zmiany wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej, ale nawet - szczególną reglamentację prawną obrotu wierzytelnościami „szpitalnymi” i to w interesie ogólnym, a nie tylko w interesie samej jednostki leczniczej. Świadczą o tym wskazane w ustawie przesłanki udzielenia (odmowy) wyrażenia zgody (konieczność zapewnienia ciągłości udzielenia świadczeń zdrowotnych, analiza finansowa i wynik finansowy zakładu za rok poprzedni), czas udzielenia zgody (ex ante, nie ex post), procedura jej udzielania (opinia kierownika zakładu, tym samym też możliwość selekcji ewentualnych poręczycieli), a także przyznanie legitymacji czynnej organowi założycielskiemu w procesie o stwierdzenie nieważności czynności prowadzącej do zmiany wierzyciela. Zgoda organu założycielskiego stanowi tu niewątpliwie wyraz wstępnej kontroli finansowej zakładu opieki zdrowotnej i możliwości sprawnego wykonywania usług medycznych przez te podmioty, a nie tylko zwykłą, formalno-prawną przesłankę skuteczności czynności prawnej wierzyciela zakładu. Reglamentacyjny charakter omawianej regulacji potwierdza także przyjęcie kategoriycznej sankcji w postaci nieważności czynności prawnej, dokonanej bez zgody organu założycielskiego. Zdaniem Sądu Najwyższego nie sposób zakładać, że w art. 53 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej doszło do wyczerpującego określenia katalogu typowych czynności prawnych (verba legis „czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela”), których musiałaby dotyczyć zgoda organu założycielskiego. Zamierzeniem ustawodawcy było na pewno wskazanie raczej ogólnie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich celu jurystycznego, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od ich dogmatyczno-prawnej konstrukcji oraz typowej dla nich funkcji. Innymi słowy, chodziło o eliminowanie takich sytuacji, w których w wyniku określonej czynności prawnej pojawi się nowy (inny) wierzyciel zakładu opieki zdrowotnej, dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy. Krąg czynności prawnych określony w art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. nie może zatem ograniczać się np. do samej cesji (w tym cesji powierniczej), faktoringu, subrogacji umownej (przy założeniu jej prawnej dopuszczalności de lege lata, co jest sporne), indosu wekslowego. Argumentem decydującym w tym zakresie nie mogła być treść art. 53 ust. 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, w którym pierwotnie legitymację czynną organu założycielskiego (w procesie o stwierdzenie nieważności czynności dokonanej bez zgody tego organu) ograniczono jedynie do przelewu wierzytelności. Zgodnie z art. 54 ust. 6 ustawy o działalności leczniczej, legitymacja taka przysługuje już w przypadku dokonania każdej „czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela”. Nadto w ocenie Sądu Najwyższego należy także brać pod uwagę ratio legis art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (obecnie art. 53 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej). Mają one na względzie zapobieżenie narastaniu zadłużenia poszczególnych zakładów opieki zdrowotnej, co stanowi z reguły efekt komercyjnego obrotu wierzytelnościami niezależnie od przyjętej in concreto formuły prawnej takiego obrotu i etapu uzyskiwania wspomnianego efektu (np. bezpośrednio po dokonaniu cesji wierzytelności, zawarcia umowy faktoringowej lub tylko pośrednio w wyniku zawarcia umowy poręczenia i po jej wykonaniu uzyskanie przez poręczyciela prawnego statusu subrogowanego wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej). Zakłady opieki zdrowotnej mają bowiem do spełnienia funkcje lecznicze w interesie ogólnym, a ich uczestniczenie w obrocie prawnym (zawieranie umów dostawy, sprzedaży sprzętu medycznego, korzystania z usług innych podmiotów) powinny sprzyjać niezakłóconemu wypełnianiu tych funkcji. Reasumując w ocenie Sądu Najwyższego nieważne jest poręczenie udzielone za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej bez wymaganej zgody organu założycielskiego (art. 53 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej; obecnie art. 54 art. 5 ustawy o działalności leczniczej). Poręczenie takie należy bowiem do grupy „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela” w rozumieniu wskazanych przepisów.

Sąd Okręgowy w pełni podziela i przyjmuje za własne zaprezentowane stanowisko Sądu Najwyższego. W rozpoznawanej sprawie powód nie wykazał, iż organ założycielski pozwanego udzielił zgody na zawarcie umów o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielenia poręczeń, tym samym wskazane umowy należy uznać za nieważne. Zatem powód nie posiada legitymacji procesowej.

Wobec powyższego Sąd Odwoławczy zmienił zaskarżony wyrok, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., w ten sposób, iż oddalił powództwo.

Ponieważ zarzut skarżącego naruszenia art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej oraz art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej okazał się zasadny i skutkowało zmianą zaskarżonego wyroku analiza pozostałych zarzutów apelacyjnych jest bezprzedmiotowa.

Zmiana zaskarżonego wyroku skutkować musiała również zmianą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem I instancji. Ostatecznie pozwany wygrał proces w całości, tym samym Sąd Odwoławczy zgodnie z wyrażoną w art. 99 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik sporu zasądził od powoda – (...) Spółki Akcyjnej w Ł. na rzecz pozwanego (...) Publicznego Szpitala (...) w K. (...) Centrum (...) II w K. kwotę 2.417 złotych. Na wskazaną kwotę składa się: 17 złotych opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz 2.400 złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, którego wysokość została ustalona w oparciu o § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 490).

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł również w oparciu o przepis art. 99 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Pozwany wygrał apelację w całości zatem Sąd Okręgowy zasądził na jego rzecz od powoda tytułem zwrotu tychże kosztów kwotę 1.800 złotych, na którą składa się jedynie wynagrodzenie pełnomocnika ustalone na podstawie § 6 pkt 4 oraz § 12 ust. 1 pkt 1 powołanego Rozporządzenia.

O nieuiszczonych kosztach sądowych Sąd Okręgowy orzekła na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014 roku, poz. 1025 ze zm.) w zw. z art. 98 k.p.c. Sąd Odwoławczy nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotę 1.514 złotych tytułem opłaty od apelacji od uiszczenia której pozwany został zwolniony postanowieniem z dnia 19 maja 2014 roku (k. 428).